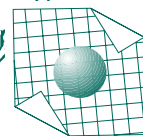

LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI, A L'ABAST DE TOTHOM

Guia per divulgar la custòdia del territori

xct

xarxa de custòdia del territori

LA CUSTÒDIA DEL TERRITORI, A L'ABAST DE TOTHOM

Guia per divulgar la custòdia del territori

Coordinació tècnica: Xavier Basora, X3 Estudis Ambientals, i Sandra Carrera, Xarxa de Custòdia del Territori

Redacció: Xavier Basora, X3 Estudis Ambientals

Aportacions: Sandra Carrera, Imma Gamundi, Roger Gili, Montse Masó, Jordi Pietx, Jordi Quintana, Jordi Romero-Lengua, Xavier Sabaté, Núria Vila, i participants del taller sobre implicació ciutadana a la III Diada d'innovació i tècniques per a la custòdia del territori, el paisatge i el patrimoni cultural i natural (Manlleu, 5 de març de 2009)

Il·lustració: Pau Ortiz/CEA Alt Ter, www.alt-ter.org

Disseny i maquetació: GS Gràfica, www.gsgrafica.com

Dipòsit Legal: B-40453/09

Aquest projecte està subvencionat pel programa de Projectes Innovadors d'acord amb l'Ordre TRE/337/2008 i està patrocinat pel Servei d'Ocupació de Catalunya i cofinançat pel Fons Social Europeu.

Aquesta publicació serà reproduïble per tots els mitjans, citant les fonts, i amb finalitat no lucrativa. Les imatges i il·lustracions que inclou la publicació són propietat dels seus autors i no es poden utilitzar sense el seu consentiment.

Xarxa de Custòdia del Territori

www.custodiaterritori.org

Tel. 93 886 61 35

info@custodiaterritori.org

La Xarxa de Custòdia del Territori compta amb el suport regular de: Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya, Obra Social de Caixa Catalunya, Universitat de Vic i organitzacions i persones membres de la xct.

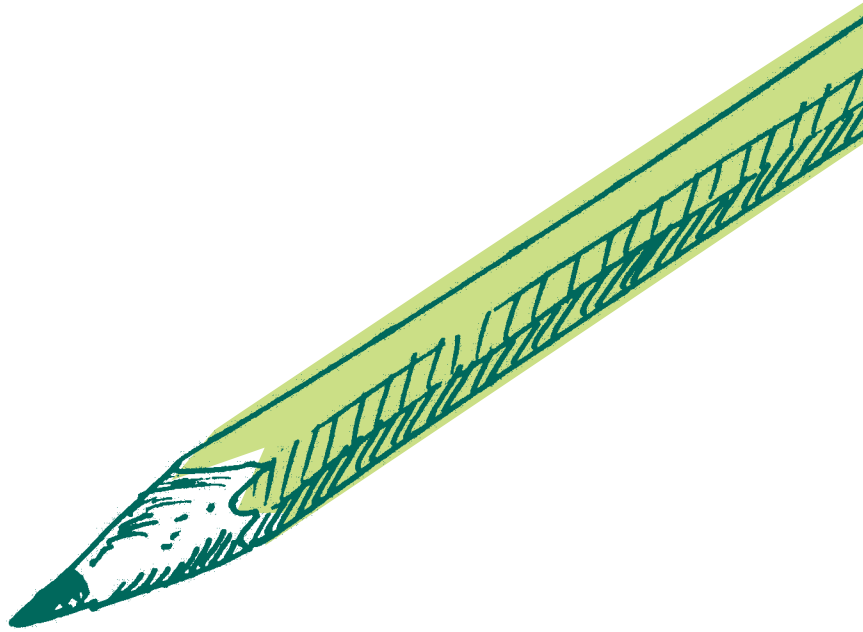
Aquesta publicació s'emmarca en la iniciativa *Countdown 2010* promoguda per la Unió Mundial per a la Natura (IUCN).

ÍNDIX DE CONTINGUTS

1. Què us aporta aquesta guia?	5
Objectius	6
Utilitats	6
A qui serveix aquesta guia?	6
2. Característiques de la custòdia del territori	7
La custòdia del territori, en 5 minuts	8
Què és la custòdia del territori?	9
Per què és necessària la custòdia del territori?	10
Qui aplica la custòdia del territori?	11
On s'aplica la custòdia del territori?	11
Com es porta a la pràctica?	14
Qui promou l'ús de la custòdia del territori a Catalunya?	16
3. Idees atractives sobre la custòdia del territori	19
Idees per dirigir-se a la ciutadania	20
Idees per dirigir-se als propietaris de terrenys	21
4. Dubtes i confusions més freqüents	25
Dubtes de la ciutadania	26
Dubtes dels propietaris i usuaris del territori	28
5. Recursos comunicatius per fer els missatges més atractius	31
6. Més informació	35

1. Què us aporta aquesta guia?

La custòdia del territori és un conjunt d'instruments per conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural que es va començar a implantar a Catalunya a final del segle XX. Des de llavors, i gràcies a l'impuls de la Xarxa de Custòdia del Territori (xct) i de les organitzacions que en formen part, l'ús d'aquests instruments ha anat creixent any rere any.

Malgrat això, el coneixement de la custòdia del territori per part de la ciutadania encara és baix atès que els missatges sobre aquesta matèria arriben a pocs col·lectius més enllà dels compromesos amb la conservació de la natura i el paisatge.

Aquesta guia permet explicar a la ciutadania què és i com es porta a la pràctica la custòdia del territori. I ofereix idees i recursos per fer-ho d'una manera planera, entenedora i atractiva.

Aquesta guia inclou idees i missatges per dirigir-se a dos col·lectius específics: ciutadania interessada per la natura i el paisatge, i propietaris -i gestors- de terrenys que acullen uns valors naturals, paisatgístics o culturals destacables

Objectius

- Difondre les característiques de la custòdia del territori per donar a conèixer aquest instrument a la ciutadania i a altres col·lectius específics interessats amb un missatge comú, senzill i entenedor.
- Aportar missatges comunicatius que permetin difondre la custòdia del territori d'una manera atractiva, contribuint així a augmentar-ne el coneixement social.
- Resoldre els dubtes més freqüents que sorgeixen quan s'explica la custòdia del territori a un públic no especialitzat.

Utilitats

Aquesta guia us pot servir com a punt de partida de qualsevol missatge que vulgueu difondre sobre la custòdia del territori i que es dirigeixi a un públic que no n'ha sentit a parlar mai o que, si ho ha fet, no acaba d'entendre què és o com es porta a la pràctica. Per tant, la guia utilitza termes no especialitzats i evita tecnicismes, a no ser que sigui imprescindible; en aquest cas, explica quin significat tenen.

La guia inclou recomanacions específiques per dirigir-se a la ciutadania, però també té en compte que, a part de la ciutadania, el principal col·lectiu al qual s'adrecen les entitats de custòdia del territori és el de les persones que tenen en propietat –o gestionen– terrenys amb un interès especial per la fauna, la flora o els paisatges que acullen. Per això, també inclou suggeriments per comunicar-se amb aquest col·lectiu.

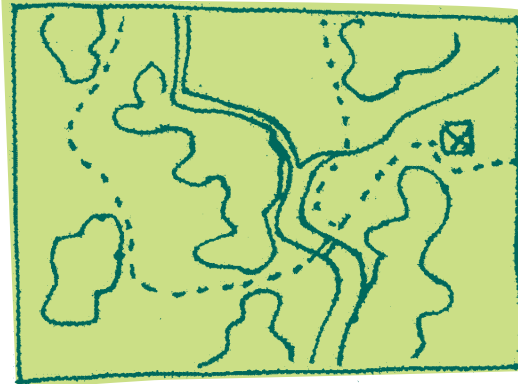
De vegades, quan els dos col·lectius, ciutadania i propietaris de terrenys, reben missatges relacionats amb la custòdia del territori, es generen confusions, algunes de les quals es repeteixen sovint. Per resoldre-ho, la guia aporta respostes a les preguntes més habituals.

Per últim, us proposem instruments i recursos comunicatius per difondre els vostres missatges d'una manera més atractiva.

A qui serveix aquesta guia?

- Responsables de comunicació de les entitats de custòdia del territori.
- Tècnics i altres responsables d'entitats de custòdia del territori que hagin de dirigir-se a la ciutadania o als propietaris de terrenys.
- Qualsevol persona interessada en la custòdia del territori que vulgui fer-ne difusió o donar-la a conèixer: docents, educadors ambientals, periodistes, etc.

UN ACORD DE CUSTÒDIA CONSERVA ELS VALORS D'AQUESTA FINCA.

EN UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI, S'ESTABLEIX UN ACORD ENTRE LA COMUNICACIÓ LOCAL I EL COMITAT DEL TERRITORI QUE HA D'ASSUMIR UN ÚSALT EQUILIBRAT DE L'AGRICULTURA LOCAL I UN OBSERVATORI DEL TERRITORI.

EN UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI, S'ESTABLEIX UN ACORD ENTRE LA COMUNICACIÓ LOCAL I EL COMITAT DEL TERRITORI QUE HA D'ASSUMIR UN ÚSALT EQUILIBRAT DE L'AGRICULTURA LOCAL I UN OBSERVATORI DEL TERRITORI.

EN UN ACORD DE CUSTÒDIA DEL TERRITORI, S'ESTABLEIX UN ACORD ENTRE LA COMUNICACIÓ LOCAL I EL COMITAT DEL TERRITORI QUE HA D'ASSUMIR UN ÚSALT EQUILIBRAT DE L'AGRICULTURA LOCAL I UN OBSERVATORI DEL TERRITORI.

2. Característiques de la custòdia del territori

Per explicar i entendre correctament la custòdia del territori, és essencial conèixer bé quines són les seves característiques. Primer us les expliquem breument perquè us en feu una idea i després us en donem més detalls responent a sis preguntes clau sobre la custòdia del territori: què és, per què és necessària, qui l'aplica, on s'aplica, com es porta a la pràctica i quin en promou l'ús a Catalunya.

La custòdia del territori pretén conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural de llocs concrets, així com garantir que els usos i les activitats que es duïen a terme en aquests indrets siguin respectuosos amb l'entorn

La custòdia del territori, en 5 minuts

Què és?

La custòdia del territori és un conjunt d'instruments que utilitzen organitzacions socials i ciutadanes per conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural de llocs concrets i que requereix la col·laboració dels propietaris d'aquests indrets.

Per què?

Conservar els serveis i els beneficis que ens aporten els espais naturals, mantenir els paisatges que estimem i dels que tant en gaudim, i aturar la pèrdua d'espècies animals i vegetals són reptes que està afrontant la humanitat des de fa temps i que s'han traduït en lleis internacionals i nacionals. Que aquests reptes es facin realitat depèn de tothom, no només dels governs i les administracions públiques. La custòdia del territori és un instrument per afrontar aquestes reptes des de la societat.

Qui?

Les organitzacions que utilitzen els instruments de custòdia del territori no tenen ànim de lucre i s'anomenen genèricament *entitats de custòdia del territori*. Poden ser privades (associacions i fundacions que representen la ciutadania compromesa amb la conservació de la natura i el paisatge), o públiques, normalment administracions locals (ajuntaments, consorcis, etc.) i òrgans de gestió d'espais naturals protegits que fan ús de la custòdia del territori per conservar indrets de l'àmbit sobre el que actuen.

On?

En finques o espais d'arreu del territori que tinguin un interès especial per la fauna, la flora, el paisatge o el patrimoni cultural que acullen o que podrien acollir si s'apliquessin les mesures adequades. Aquests indrets poden ser forestals, agraris, fluvials, marins o fins i tot urbans.

Solen ser finques de propietat privada, tot i que els instruments de custòdia també s'utilitzen en terrenys que pertanyen a ajuntaments i a altres administracions públiques. Les finques on s'aplica la custòdia del territori poden estar fora d'espais naturals protegits legalment o bé dins; en aquest segon cas, la custòdia del territori complementa la protecció amb compromisos voluntaris que van més enllà de la normativa. Des d'un altre punt de vista, algunes finques ofereixen productes i serveis (agroalimentaris, turístics i altres), tot i que també n'hi ha que no aporten cap rendiment econòmic directe si bé *produeixen* natura i paisatge.

Com?

A la pràctica, la custòdia del territori es concreta en pactes voluntaris que acorden les entitats de custòdia del territori i els propietaris dels terrenys que es volen conservar. Aquests pactes, que es plasmen en els documents anomenats *acords de custòdia del territori*, estableixen compromisos per a les dues parts dirigits a mantenir o recuperar el medi natural i el paisatge de les finques. Cada acord sol anar vinculat a una finca, al seu propietari/ària i a una entitat de custòdia. Mentre estigui vigent l'acord, l'entitat de custòdia fa visites anuals a les finques per garantir que es compleixen els compromisos.

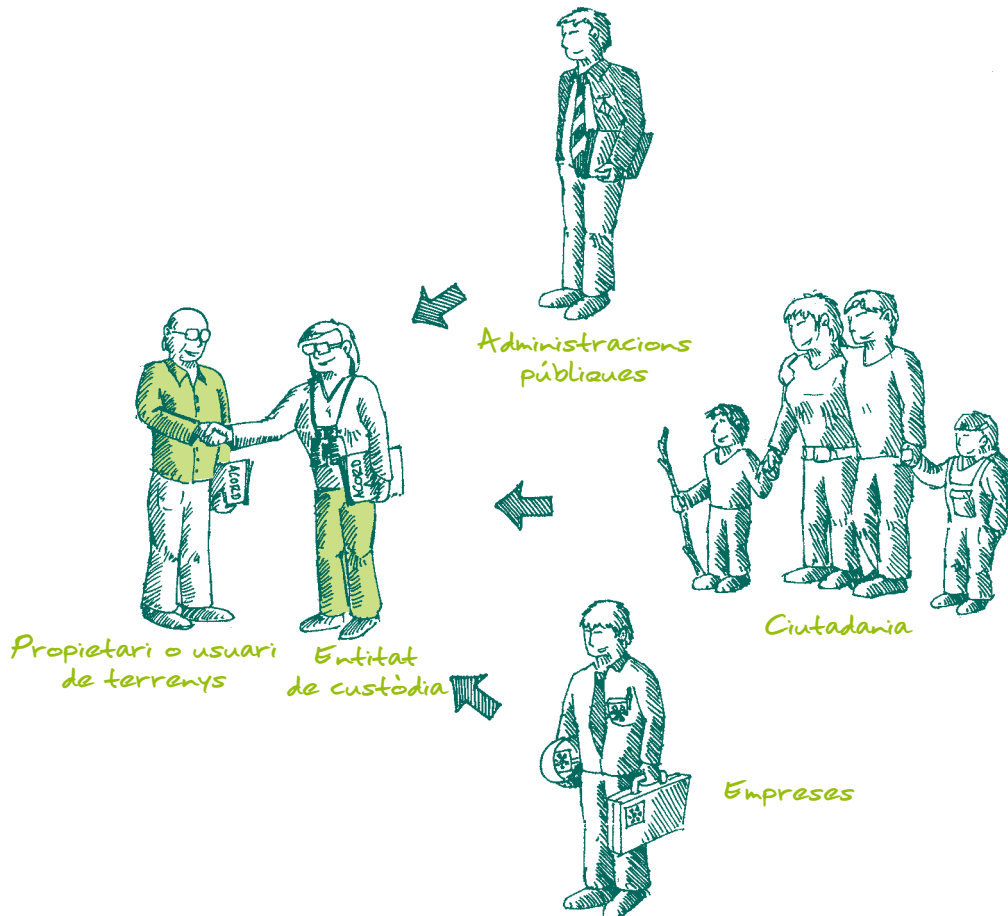
Què és la custòdia del territori?

La custòdia del territori és un conjunt d'instruments que utilitzen organitzacions socials i ciutadanes per conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural de llocs concrets. I no només per conservar aquests valors, sinó també per garantir que els usos i les activitats –agrícoles, forestals, turístiques o d'altres tipus– que es duguin a terme en aquests indrets siguin respectuosos amb l'entorn i no en malmetin els recursos.

La custòdia del territori parteix de la premissa que conservar la natura i el paisatge no és una responsabilitat que recau només sobre les administracions públiques, com sovint es pensa, sinó que la ciutadania, la societat civil i les empreses privades també poden i han de contribuir-hi.

Per això, a diferència d'altres instruments i estratègies amb un objectiu similar, com ara la protecció legal d'un espai natural o la classificació d'un terreny com a no urbanitzable per part d'un pla urbanístic, la custòdia del territori requereix la implicació directa i activa de la societat civil organitzada (associacions i fundacions), de la ciutadania i d'aquelles persones que són propietàries –o usuàries– de terrenys amb un interès especial per la fauna, la flora o els paisatges que acullen.

Els protagonistes de la custòdia del territori

Els propietaris de terrenys i les entitats de custòdia del territori són els protagonistes principals, però és imprescindible també el suport de les administracions públiques generals, de la ciutadania compromesa i de les empreses

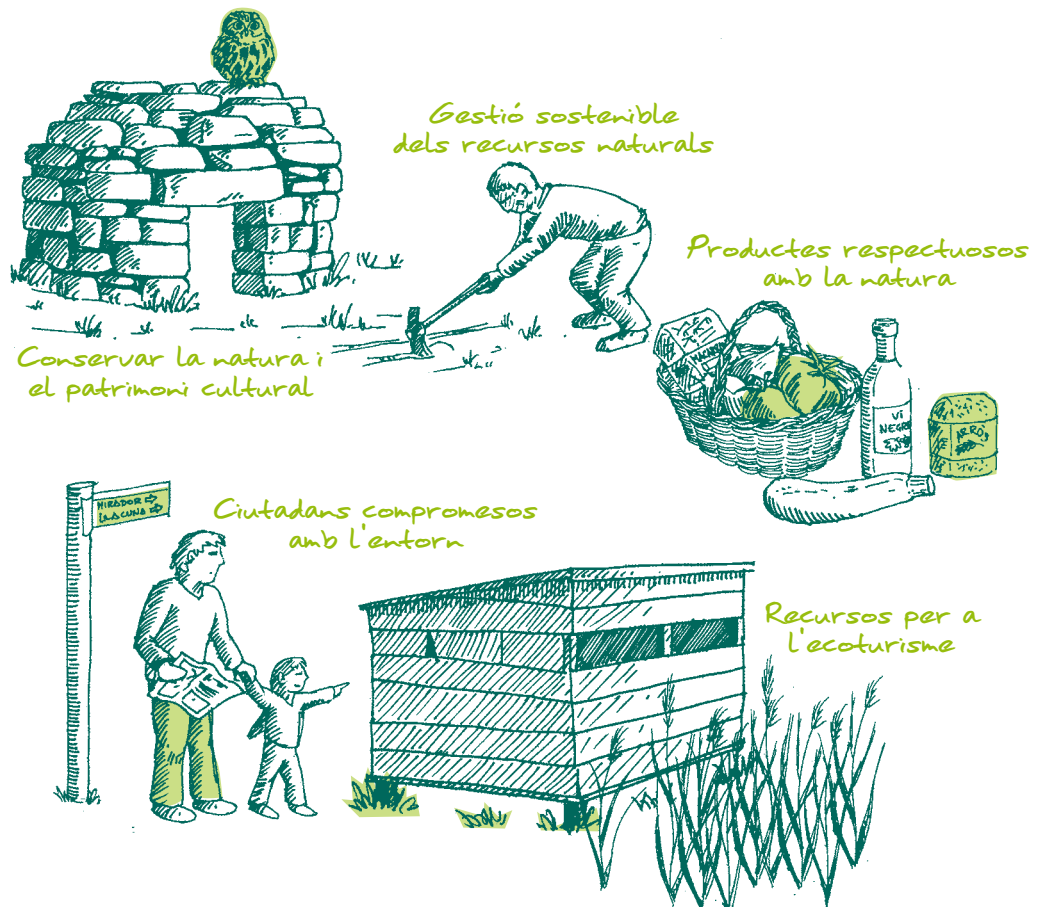
Per què és necessària la custòdia del territori?

Conservar els nombrosos serveis i beneficis que ens aporten els espais naturals¹, mantenir els paisatges que ens identifiquen i dels que tant en gaudim, i aturar la pèrdua d'espècies animals i vegetals són alguns dels reptes que està afrontant la humanitat des de fa dècades i que s'han traduït en diversos acords internacionals i lleis nacionals.

Assolir aquests reptes depèn de tothom; de fet, en països com el nostre, una gran part dels terrenys que cal conservar es troben en finques de propietat privada i per tant és imprescindible implicar i donar suport als propietaris d'aquestes finques per aconseguir els reptes indicats. Això és, precisament, el que pretén la custòdia del territori.

D'altra banda, per conservar la natura i els paisatges també cal la col·laboració de la ciutadania i de les empreses privades; aquesta implicació es pot fer efectiva a través del seu suport –puntual o continuat– a la tasca de les entitats de custòdia del territori.

Els beneficis de la custòdia del territori

⁽¹⁾ Entre molts altres serveis ambientals, els espais naturals aporten recursos hídrics (l'aigua que consumim), depuren les aigües de manera natural, retenen gasos d'efecte hivernacle com el diòxid de carboni, acumulen biomassa que després l'home aprofita com a productes diversos (bolets, fusta, plantes medicinals, etc.), i són llocs d'esbarjo i oci.

Qui aplica la custòdia del territori?

Aquelles organitzacions sense ànim de lucre, públiques o privades, que es dediquen exclusivament –o com a complement d’altres actuacions– a conservar la natura, el paisatge i el patrimoni cultural, i que utilitzen els instruments de custòdia del territori per aconseguir-ho. Aquestes organitzacions, més enllà del seu nom específic o de la figura legal sota la que s’emparin, s’anomenen genèricament *entitats de custòdia del territori*².

Entre les entitats privades de custòdia del territori, hi ha nombroses associacions i fundacions que representen la ciutadania interessada i compromesa amb la conservació de l’entorn. Algunes treballen per tot Catalunya i més enllà, mentre que altres tenen àmbits d’actuació més específics: bé perquè se centren en una espècie o un grup d’espècies (ocells, mamífers, orquídiades), en un ecosistema (r rius, boscos) o en algun element del patrimoni cultural (esglésies, pedra en sec); bé perquè actuen a una escala territorial concreta (un municipi, una comarca, una vall, etc.). La capacitat d’actuació d’aquestes entitats varia molt segons els recursos humans i econòmics dels que disposen.

També hi ha entitats privades que no es dediquen específicament a conservar la natura però que utilitzen els instruments de custòdia del territori en alguns casos. Parlem, per exemple, d’entitats de lleure (esplais, escoles), associacions de veïns, centres d’educació ambiental, entitats excursionistes, agrupacions de defensa forestal, etc.

Entre les entitats públiques de custòdia del territori, hi ha diversos tipus d’administracions locals: ajuntaments, sobretot, però també consorcis que gestionen un espai natural, fundacions creades per ajuntaments, consells comarcals, etc. Els òrgans gestors dels espais naturals protegits, que depenen de la Generalitat de Catalunya o de les diputacions provincials, també es consideren entitats de custòdia del territori quan utilitzen aquest tipus d’instruments.

Les organitzacions que utilitzen la custòdia del territori no tenen ànim de lucre i s’anomenen genèricament entitats de custòdia del territori. Poden ser privades (associacions i fundacions), però també públiques (administracions locals)

On s’aplica la custòdia del territori?

En finques o espais d’arreu del territori que tinguin un interès especial per la fauna, la flora, el paisatge o el patrimoni cultural que acullen o que podrien acollir si s’hi apliquessin les mesures adequades. Aquests indrets poden ser forestals, agraris, fluvials, marins o fins i tot urbans.

Aquestes finques solen ser de propietat privada, tot i que els instruments de custòdia també s’utilitzen en finques de propietat municipal que pertanyen a ajuntaments i a altres administracions locals. De vegades els terrenys on actuen les entitats de custòdia són de domini públic (això vol dir que pertanyen al conjunt de la societat), com ara els espais costaners i marins, o els rius i rieres.

Les finques poden estar fora d’espais naturals protegits legalment (parcs naturals, reserves naturals, xarxa Natura 2000, etc.) o bé poden estar incloses dins d’espais protegits. En aquest segon cas, la custòdia del territori complementa i reforça la protecció legal ja que els propietaris assumeixen compromisos voluntaris que van més enllà de la normativa específica que impera en cada espai protegit.

² Al web www.xct.cat/ca/xct/membres.html hi trobareu un directori amb totes les entitats de custòdia del territori que són membres de la Xarxa de Custòdia del Territori.

Exemples de llocs i espais on s'aplica la custòdia del territori

Indrets on se sol aplicar la custòdia del territori	Valors que acullen aquests indrets	Exemples
Boscossingulars	<ul style="list-style-type: none">· Arbres de grans dimensions o de molta edat· Espècies rares com el mussol pirinenc o el gall fer· Boscoss de gran bellesa	 <p>Boscoss de l'Alt Pirineu</p> <p>Gràisla</p>
Espais fluvials i boscoss de ribera	<ul style="list-style-type: none">· Paisatge contrastat i agradable· Hàbitat per a animals amenaçats com la llúdriga o el cranc de riu autòcton· Filtre natural de l'aigua	 <p>Salencar de Barriüera, a l'Alta Ribagorça</p> <p>Xavier Basora</p>
Zones humides interiors o litorals (aiguamolls, llacs, basses, etc.)	<ul style="list-style-type: none">· Ecosistemes escassos al territori· Refugi per a ocells migradors· Hàbitat per a rèptils i amfibis	 <p>Estany de Sils, a la Selva</p> <p>xct</p>
Espais forestals de serres mediterrànies	<ul style="list-style-type: none">· Paisatges harmònics on es combinen boscoss i àrees de conreu· Hàbitat d'espècies emblemàtiques del país com l'àliga cuabarada o la tortuga mediterrània	 <p>Massís de les Gavarres, entre el Baix Empordà i el Gironès</p> <p>xct</p>

Exemples

Valors que acullen aquests indrets

Indrets on se sol aplicar la custòdia del territori

Xavier Basora

Congost de Mont-rebei,
al Pallars Jussà i la Noguera

- Cingleres i penya-segats
- Valls profundes
- Línies de muntanyes i horitzons

Espais amb paisatges d'una
gran bellesa visual

xct

Jaciment arqueològic
de l'Esquerda, a Osona

- Elements associats a l'activitat humana: masos, molins, barraques, ponts, esglésies, torres
- Restes arqueològiques
- Camins públics i d'ús tradicional

Espais amb valors històrics,
patrimonials o culturals

xct

Finca agrària a Menorca

- Espècies amenaçades com els ocells de les zones de secà
- Camins ramaders
- Estructures agrícoles: marges, murs, tanques, terrasses, etc.
- Sistemes de rec: pous, sinies, canals, fonts, etc.

Terrenys agrícoles o pastures

Xavier Sabatés

La punta de la Móra, al litoral de Tarragona

- Penya-segats sense construccions
- Platges de dunes amb vegetació
- Fons marins amb posidònia
- Fauna marina

Espais costaners i marins

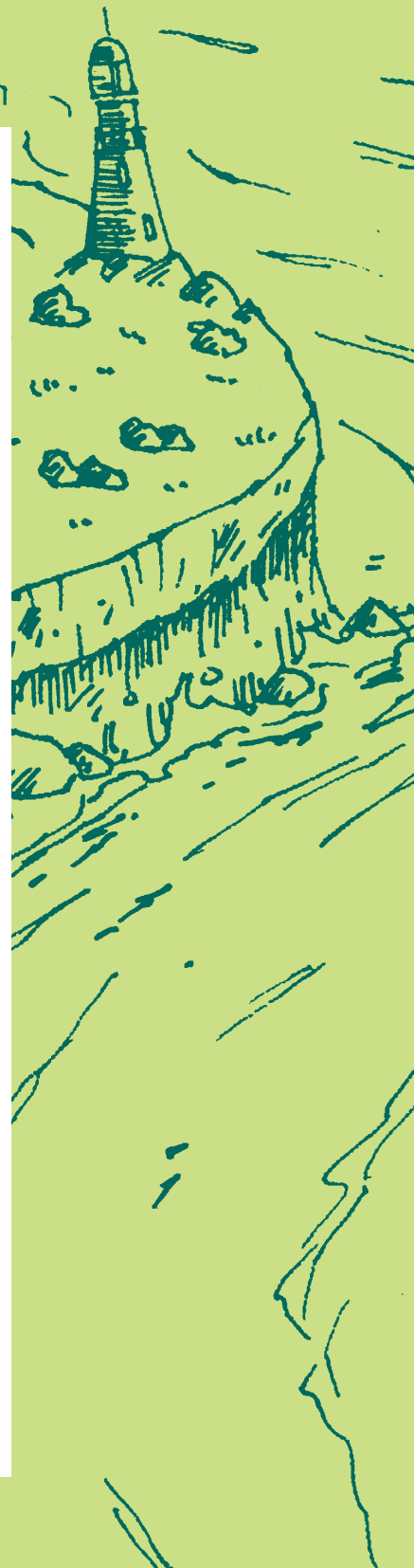
xct

Hort Urba a Manlleu, a Osona

- Parcs i jardins de gran interès històric o paisatgístic
- Camins públics o històrics

Zones urbanes

Les finques on s'aplica la custòdia del territori poden ser privades, tot i que també públiques. En aquest segon cas l'administració que n'és titular actua com a propietari dels terrenys

Des d'un altre punt de vista, les finques poden ser productives i per tant els seus propietaris o gestors n'extreuen matèries primeres o productes com ara fusta, pastures, mel, bolets, preses de caça, vi, plantes medicinals, cereals, fruites o verdures, entre d'altres. Sovint aquestes activitats productives contribueixen a mantenir un paisatge i una biodiversitat que cal conservar. Les finques productives també poden oferir serveis: turístics, activitats de lleure, programes educatius, etc. En tots aquests casos, els instruments de custòdia pretenen que la gestió de la finca i l'ús dels recursos siguin respectuosos amb la natura i el paisatge de l'indret.

Però la custòdia del territori també s'aplica en finques que no s'aprofiten ni se n'extreu cap rendiment econòmic, tot i que ofereixen uns serveis ambientals i juguen un paper important en la conservació de la biodiversitat. Són finques que produeixen natura i paisatge. De fet, en aquests casos, la falta de gestió pot explicar la presència a la finca d'uns valors naturals i paisatgístics notables, tot i que també pot passar el contrari.

Les grans xifres de la custòdia del territori a Catalunya i les Illes Balears (any 2009)

- 74 entitats de custòdia del territori actuen a Catalunya i a les Illes Balears.
- D'aquestes, un 57% són entitats privades sense ànim de lucre i la resta són organismes públics, la major part ajuntaments i consorcis.
- Totes aquestes entitats mantenen vigents més de 620 acords de custòdia, els quals representen una superfície de més de 210.000 hectàrees.
- A Catalunya, el Ripollès és la comarca amb un nombre més alt d'acords de custòdia però el Pallars Jussà és la que té una superfície més gran amb acords. A les Illes Balears destaca l'illa de Menorca, tant en nombre d'acords com en superfície.

Aquestes dades procedeixen de l'inventari més actual d'iniciatives de custòdia del territori. Aquest estudi, que elabora la Xarxa de Custòdia del Territori cada dos anys, recull dades precises i fonamentals per mostrar els resultats i l'eficàcia de la custòdia del territori a Catalunya i les Illes Balears.

Més Informació a: www.xct.cat/ca/cdt/inventari.html

Com es porta a la pràctica?

Mitjançant pactes voluntaris que acorden les entitats de custòdia del territori i els propietaris dels terrenys, i que estableixen compromisos per a les dues parts dirigits a mantenir o recuperar el medi natural i el paisatge de les finques objecte d'aquests pactes.

L'entesa entre les dues parts no sempre és fàcil i en alguns casos assolir-la pot comportar un procés de diàleg i negociació força llarg.

Aquests pactes, anomenats *acords de custòdia del territori*, se solen fixar per escrit en un contracte i comporten una col·laboració contínua entre l'entitat i el propietari (amb una durada també pactada) que beneficia les dues parts: a l'entitat, perquè amb els acords contribueix a complir la seva missió; i al propietari, perquè obté suport tècnic i, en alguns casos, recursos econòmics o humans per gestionar la seva finca, a més de reconeixement social i satisfacció personal pel fet de contribuir a conservar la natura i els paisatges del país.

Els compromisos que assumeixen tant les entitats de custòdia com els propietaris poden ser molt diversos. En el cas de les entitats, depenen sobretot de la seva capacitat d'actuació i dels recursos (econòmics i humans) de què disposen.

Exemples de compromisos que assumeixen propietaris i entitats de custòdia

Compromisos dels propietaris

- Dur a terme en la finca actuacions beneficioses per a les espècies i els hàbitats: seguir conreant un sector, mantenir unes pastures, extraure fusta respectant els arbres més valuosos, etc.
- Evitar pràctiques o usos que degradin els valors de la finca: no caçar en alguns sectors o en tota la finca, mantenir la vegetació que hi ha als marges dels conreus, no tallar arbres en zones de bosc interessants per la fauna que hi viu o per l'edat dels arbres, etc.
- Permetre que es facin visites guiades a la finca i que es senyalitzin els accessos.
- Informar l'entitat de custòdia si té la intenció de vendre la finca.

Compromisos de les entitats de custòdia

- Assessorar el propietari sobre decisions que afectin la conservació de la finca.
- Informar-lo de les novetats tècniques i legals que puguin afectar la finca (subvencions, desgravacions fiscals, noves tècniques de gestió, etc.).
- Proposar-li accions per assolir els objectius de l'acord i, si cal, trobar el finançament necessari per dur-les a terme.
- En el cas d'entitats amb més capacitat, donar suport, col·laborar o fins i tot assumir l'execució d'actuacions, ja sigui amb finançament propi, extern o del propietari, i amb la col·laboració de voluntaris de l'entitat.

Els acords de custòdia són el principal instrument que utilitzen les entitats de custòdia del territori, però no l'únic

Els acords de custòdia es concreten mitjançant diversos mecanismes jurídics previstos a la legislació, com ara contractes privats, arrendaments, cessions, compravendes, etc. Alguns d'aquests mecanismes legals són específics per a la custòdia del territori, mentre que altres són genèrics i llavors s'utilitzen amb les finalitats de la custòdia del territori³.

Per garantir que es compleixen els compromisos fixats en els acords, les entitats de custòdia, acompanyades dels propietaris, visiten les finques cada un cert temps –un o dos cops a l'any, habitualment–. Aquesta tasca de seguiment es complementa amb un assessorament continuat per part de l'entitat i amb un contacte regular entre el propietari i l'entitat (via trucades, enviament de butlletins, etc.)⁴. El seguiment dels acords de custòdia per part de les entitats té una gran importància social i institucional ja que és la manera de rendir comptes davant la societat i de garantir la transparència de la seva tasca.

Els acords de custòdia són l'instrument principal que utilitzen les entitats de custòdia, però no l'únic. Altres instruments són les activitats de sensibilització i formació de propietaris rurals, les campanyes educatives adreçades a la ciutadania, les accions de suport puntuals a propietaris, les actuacions dels voluntaris de les entitats en finques privades, o els actes de reconeixement de la bona gestió que fa un propietari de la seva finca⁵.

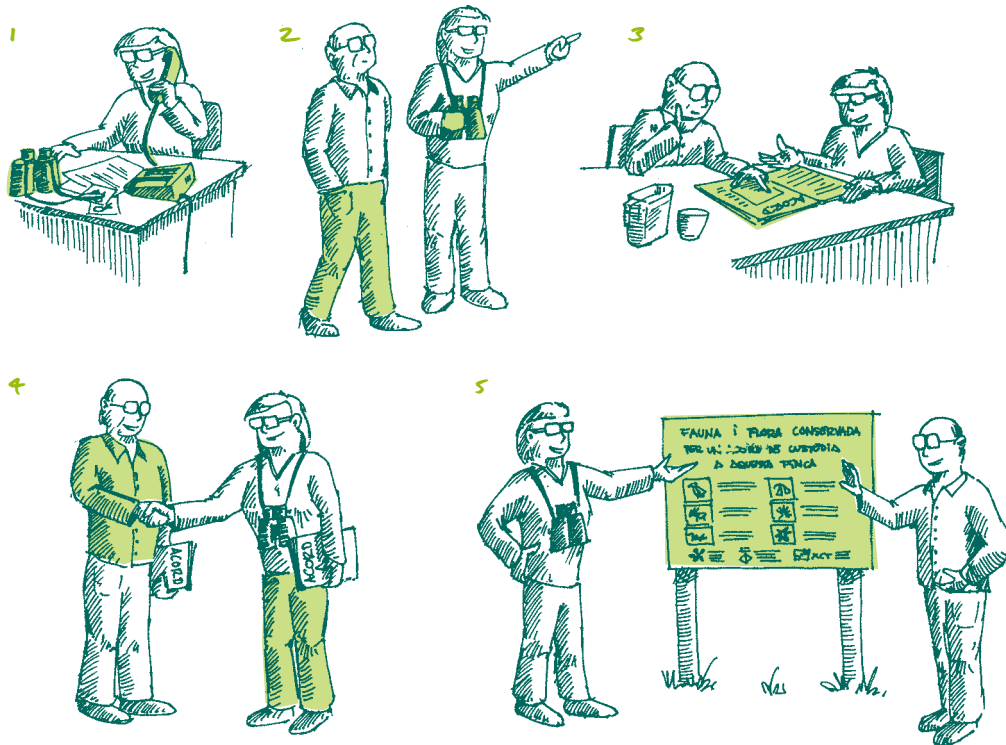
³ Per a més informació sobre aquests mecanismes legals per plasmar els acords de custòdia consulteu la guia *Opcions per a la custòdia del territori en finques privades*, elaborada per la xct i disponible en format pdf al web www.xct.cat/ca/cdr/docs.html.

⁴ La xct ha elaborat un *Protocol de seguiment i avaluació d'acords per a entitats de custòdia del territori* amb informació abundant per dur a terme aquesta tasca.

⁵ El butlletí *L'Acord* és un instrument comunicatiu creat per la xct per informar els propietaris i usuaris de terrenys sobre novetats i altres aspectes d'interès relacionats amb la custòdia del territori. Consulteu-lo a www.xct.cat/ca/cdr/docs.html.

La custòdia del territori, a la pràctica

Tot comença quan el representant de l'entitat de custòdia del territori entra en contacte amb el propietari (1). Junts visiten la finca (2) i, a partir d'un intercanvi de coneixements i interessos, comencen a negociar l'acord (3). Si tot va bé signen l'acord (4) i plegats comencen a aplicar els compromisos pactats (5)

Qui promou l'ús de la custòdia del territori a Catalunya?

A part de les entitats de custòdia del territori, diverses organitzacions privades i institucions públiques estan treballant per tal que aquest instrument es conegui més i s'utilitzi arreu del territori.

A Catalunya existeix des de l'any 2003 la Xarxa de Custòdia del Territori (xct), una associació que agrupa les principals entitats de custòdia del territori del país (i altres organitzacions, institucions i persones interessades en la conservació de la natura i el paisatge) i que es dedica a promoure i fer créixer l'ús de la custòdia del territori⁶.

Les administracions públiques d'àmbit provincial, autonòmic o estatal també promouen des de fa uns anys la custòdia del territori per mitjà d'actuacions diverses: subvencions a entitats de custòdia i a la pròpia xct,

⁶ La creació de la xct va ser una de les propostes incloses a la Declaració de Montesquiú de custòdia del territori, sorgida d'un seminari que va tenir lloc el novembre de 2000 i que va organitzar l'Obra Social de Caixa Catalunya. En el moment de redactar aquestes línies, la xct agrupa més de 150 organitzacions i persones. Més informació a www.custodiaterritori.org.

reconeixement legal dels instruments de custòdia, accions de difusió de la custòdia del territori a diferents nivells, etc. L'any 2009 es va crear la Comissió per al desenvolupament de la custòdia del territori a Catalunya, integrada per la xct i per representants de diversos departaments de la Generalitat, per seguir impulsant l'ús d'aquest instrument.

A l'Estat espanyol destaca l'impuls que fa la Fundació Biodiversidad⁷, una organització pública que depèn del Ministeri de Medi Ambient i Medi Rural i Mari.

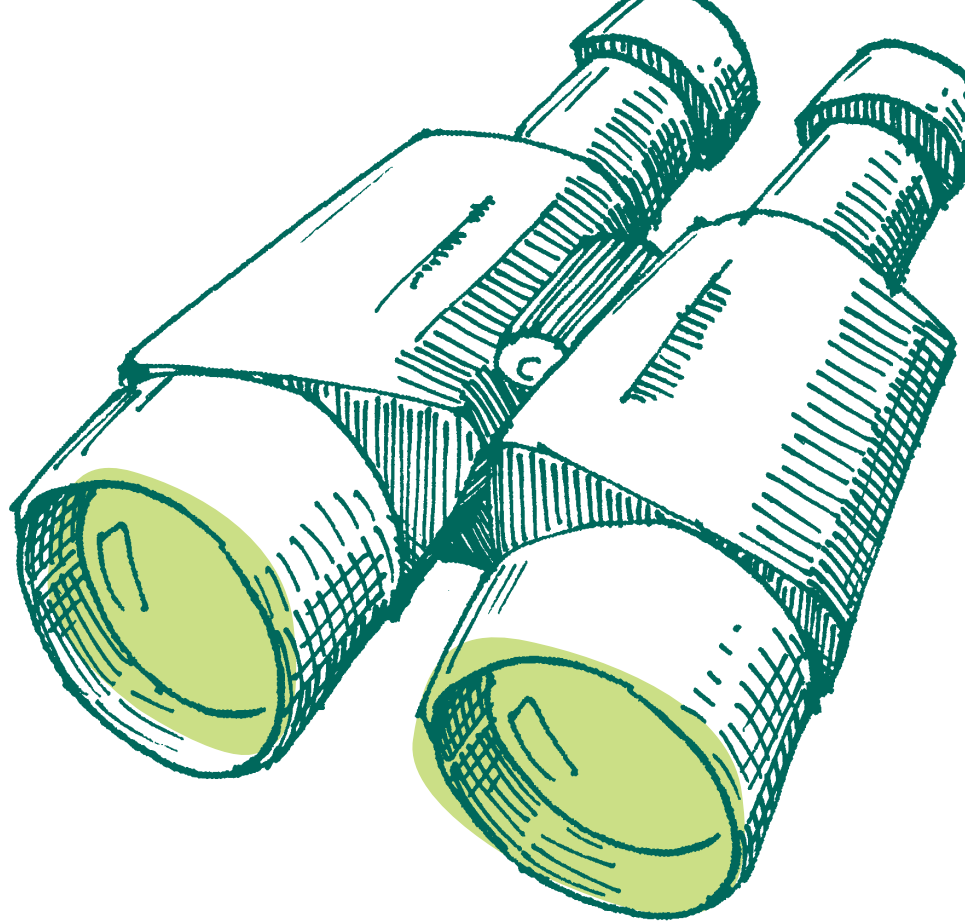
Les empreses privades, com a part de la seva Responsabilitat Social Empresarial (RSE) en matèria de conservació de la biodiversitat i el paisatge, també estan donant suport progressivament a diverses iniciatives de les entitats de custòdia del territori⁸.

Finalment, cal destacar el paper que tenen les obres socials d'algunes caixes d'estalvi, sobretot la de Caixa Catalunya, Caixa Manlleu, Sa Nostra i Caja Mediterráneo (CAM).

⁷ Vegeu la Plataforma de custòdia del territori: www.custodia-territorio.es

⁸ Vegeu el Dossier de Projectes de Custòdia: www.dpcxct.org

3. Idees atractives sobre la custòdia del territori

Tot seguit us proposem idees i arguments –en forma de lemes i frases– que podeu utilitzar per enriquir i complementar els vostres missatges relacionats amb la custòdia del territori i, sobretot, per fer-los més atractius per a les persones que els rebran.

Són conceptes i arguments que podeu fer servir quan tracteu amb els mitjans de comunicació o quan us adreceu directament als vostres interlocutors (ciutadania, propietaris) en el context de xerrades, visites guiades, activitats de voluntariat, campanyes, etc.

Veureu que separem les idees segons a quin col·lectiu us dirigiu: la ciutadania en general o els propietaris de terrenys a conservar. Penseu, però, que algunes de les idees són intercanviables i poden servir per als dos col·lectius.

Idees per dirigir-se a la ciutadania

Conservar la natura i el paisatge, cosa de tots

L'essència de la custòdia del territori és el treball conjunt de nombroses persones, procedents de col·lectius diferents, vers un objectiu comú: conservar la diversitat biològica, els paisatges més representatius o escassos del nostre país, i el patrimoni cultural associat.

Un instrument innovador

La custòdia del territori és atractiva perquè és una manera nova de conservar la natura que complementa els instruments de protecció tradicionals promoguts per les administracions públiques.

Una estratègia reconeguda arreu del món

La custòdia del territori s'ha aplicat amb èxit, des de fa anys, a molts altres llocs del món, des de països com els Estats Units d'Amèrica, Austràlia, els Països Baixos o Gran Bretanya fins a països amb menys potencial econòmic com Kenya, Namíbia o Zàmbia.

Generositat per contribuir a un objectiu planetari

Pactant acords de custòdia, els propietaris contribueixen a un dels reptes més importants que té la humanitat en els pròxims anys: aturar la pèrdua de la diversitat biològica i mantenir els serveis que els espais naturals aporten a l'ésser humà. Els ciutadans i les empreses, amb el suport que donen a les entitats de custòdia del territori, també hi contribueixen.

Gaudir de la natura tot respectant-la

Els espais naturals i rurals on s'hi pacten acords de custòdia del territori solen oferir un ventall ampli d'activitats que permeten a la gent apropar-se a la natura, descobrir-la i gaudir-ne d'una forma plena: visites guiades, itineraris senyalitzats, descoberta de fauna i flora, possibilitat de fer-hi voluntariat (per anellar ocells, plantar-hi arbres, recuperar marges i camins, censar espècies...), etc.

Evitar que es degradin llocs en desús

En alguns casos, els propietaris de terrenys valuosos des del punt de vista natural no es poden fer càrrec de la finca perquè no els dóna cap rendiment, es troba lluny d'on viuen o per qualsevol altra raó. Depenent del cas, aquesta falta de gestió de la finca contribueix, amb el pas dels anys, a degradar els valors naturals que acull o podria acollir. Les entitats de custòdia del territori amb més capacitat poden assumir parcialment o totalment la gestió de la finca i d'aquesta manera conservar-la o, si és el cas, recuperar-la.

Harmonia amb la natura

Les finques amb acords de custòdia són una bona mostra de gestió del territori respectuosa amb la natura. Més enllà de les notícies que rebem cada dia sobre destrosses que l'ésser humà provoca sobre el medi ambient, també hi ha exemples de bones pràctiques, com ara els terrenys on s'hi pacten acords de custòdia.

La custòdia del territori permet a la ciutadania gaudir de la natura i d'algunes espècies emblemàtiques com la llúdriga

El treball en xarxa per un territori més ben conservat

El col·lectiu i la xarxa d'entitats que treballen i impulsen la custòdia del territori s'està convertint, poc a poc, en un autèntic moviment a favor de la conservació de la natura i el paisatge amb un futur prometedor.

Un sector que contribueix a crear llocs de treball

A mesura que les entitats de custòdia es vagin professionalitzant i rebin més suport i reconeixement social, requeriran més personal dedicat a la conservació de la natura i el paisatge. Un sector, doncs, que també crea ocupació.

La custòdia del territori permet a la ciutadania gaudir de la natura d'una forma plena i respectuosa. A la imatge un grup de persones visita una finca de Bellver de Cinca (Aragó) on l'entitat SEO/BirdLife hi té un acord de custòdia.

Idees per dirigir-se als propietaris de terrenys

Custodiar significa conservar i respectar

Tot i que a primera vista el terme *custòdia del territori* pot semblar estrany o bé associar-se a la idea de vigilar o controlar alguna cosa, ben aviat s'hi troba el sentit de respectar, conservar, guardar o tenir cura del territori.

Un treball comú entre el món urbà i el món rural

Moltes entitats de custòdia reben recursos de la població que viu a les ciutats, per la qual cosa el suport que aquestes entitats donen als propietaris de terrenys rurals amb els que col·laboren prové en última instància del món urbà. La custòdia del territori, doncs, apropa dos móns aparentment distanciats però que en realitat tenen més vincles dels que sovint creiem.

La custòdia del territori es basa en la col·laboració i l'entesa entre dos móns aparentment distanciat però amb molts vincles: el món urbà i el món rural

Reconèixer l'esforç de qui manté els nostres paisatges

En molts casos, la dedicació històrica a la finca per part dels seus propietaris –o de persones properes com llogaters, masovers, ramaders, agricultors o llenyataires– ha permès conservar els paisatges i els valors naturals. Els acords amb entitats de custòdia del territori són un reconeixement que fa la societat a la tasca d'aquestes persones i, alhora, una manera d'evitar que aquests indrets entrin en l'oblit.

Suport a la població rural per conservar i gestionar les finques

Molts propietaris rurals se senten oblidats per l'administració pública. Les entitats de custòdia escolten les inquietuds dels propietaris i, depenent de la seva capacitat d'actuació, els ofereixen suport tècnic, moral i, fins i tot, econòmic, tot i que aquest darrer tipus està a l'abast de poques entitats a Catalunya. No obstant això, les entitats de custòdia donen a conèixer als propietaris ajuts públics –o procedents d'empreses i fundacions privades– als quals poden accedir-hi i que potser desconeixien.

No us sentiu obligats, sempre teniu l'última paraula

La custòdia del territori, a diferència d'algunes polítiques públiques de protecció de la natura, no implica cap imposició "de fora" sinó que es basa en la voluntat de les parts implicades. El propietari pot decidir lliurement si accepta o no un acord de custòdia i per tant què vol fer amb la seva finca.

Si estimes la terra, la custòdia del territori t'interessa

Les entitats de custòdia no tenen interessos ocults: són organitzacions sense ànim de lucre que volen ajudar aquells propietaris de terrenys que tenen la voluntat i l'interès de mantenir al llarg del temps el patrimoni natural i el paisatge que atresora la seva finca.

Descobreix la natura que amaga la teva finca

La custòdia del territori ajuda els propietaris a conèixer millor la natura, el paisatge i el patrimoni cultural que hi ha a les seves finques i que potser els havien passat desapercibuts. A partir d'aquí, la custòdia del territori pot donar més valor a aquests recursos i el propietari en pot obtenir algun rendiment per diverses vies: ajuts econòmics, incentius fiscals, suport a la seva tasca, noves activitats econòmiques, etc.

Una bona ocasió per relacionar-se amb altres agents del territori

Per mitjà de les entitats de custòdia, els propietaris poden entrar en contacte amb altres agents del territori (escoles, universitats, ajuntaments, empreses, etc.) que potser estan interessats en donar suport al propietari o en dur a terme alguna activitat a la finca (estudis, visites, accions educatives, etc.).

Petites adaptacions al usos de sempre per a una gestió més respectuosa

La custòdia del territori no implica deixar de treballar la finca o d'obtenir-ne rendiments, sinó que pretén adaptar les tasques habituals perquè siguin més respectuoses amb la natura i el paisatge. Sovint, amb petites adaptacions als usos de sempre n'hi ha prou per aconseguir que es conservin millor les espècies o hàbitats d'interès que hi ha a la finca, o per recuperar una natura que s'havia perdut.

Altres propietaris ho han fet i n'estan contents

Pactar acords de custòdia no és estrany. A Catalunya i a la resta de l'Estat espanyol cada vegada són més els propietaris de terrenys que es presten a col·laborar amb entitats de custòdia del territori.

Una oportunitat per obtenir ingressos complementaris

Si una entitat de custòdia s'interessa per una finca és perquè té alguna cosa especial des del punt de vista natural i del paisatge. En cas que la finca sigui productiva, l'acord pot comportar un plus de qualitat als productes ("territori custodiat, territori de qualitat"); a més, si el propietari hi està d'acord, l'entitat pot donar a conèixer la finca i fer-hi venir gent que compri els productes que se n'extreuen o disposada a pagar per serveis turístics associats a l'ecoturisme (visites guiades per la finca, observació de fauna i flora, etc.). El *mercat de custòdia*, creat per la xct, és una bona oportunitat en aquest sentit. D'altra banda, i tal com ja passa en altres països, s'està treballant per tal que aquells propietaris que signen acords amb entitats de custòdia rebin beneficis fiscals.

El diàleg i la bona entesa amb els propietaris de terrenys és un factor clau de la tasca de les entitats de custòdia del territori. A la imatge, un representant del Grup de Naturalistes d'Osona amb un propietari de Manlleu.

4. Dubtes i confusions més freqüents

Quan s'explica per primer cop la custòdia del territori a la ciutadania o als propietaris de terrenys, de vegades sorgeixen dubtes i confusions, alguns dels quals es repeteixen sovint. Tot seguit us oferim respostes als dubtes més habituals que plantegen aquests dos col·lectius.

Qualsevol persona es pot implicar en la custòdia del territori. Fer-se membre d'una entitat de custòdia, donar suport a projectes o fer de voluntaris són algunes de les maneres més habituals. Més informació a www.viulaterra.cat

Dubtes de la ciutadania

Les entitats de custòdia del territori són el mateix que els clàssics grups ecologistes?

No, no són el mateix. L'estratègia dels grups ecologistes clàssics és la de denunciar públicament les agressions sobre el medi ambient i la natura que provoquen administracions i particulars, donar a conèixer a la ciutadania l'origen dels problemes ambientals i aportar propostes per solucionar-los. En canvi, les entitats de custòdia del territori, tot i que comparteixen l'objectiu comú de millorar el medi ambient i la natura, opten per treballar conjuntament amb els propietaris i usuaris del territori per pactar acords en les seves finques que contribueixin a conservar la natura i el paisatge.

Tot i aquestes diferències, pot donar-se el cas que una mateixa entitat tingui les dues línies d'actuació: la de denúncia i la del treball conjunt amb els propietaris –i altres agents socials.

Però conservar la natura no ho fa ja l'Administració pública? Per què calen les entitats de custòdia del territori?

Fins fa uns anys, la responsabilitat de conservar la natura havia recaigut només en les administracions públiques, fet que ha comportat mesures com ara la declaració d'espais naturals protegits o la protecció d'alguns paisatges a través de plans urbanístics. Malgrat això, els poders públics no poden arribar a tot arreu (els recursos humans i econòmics que tenen són limitats) i, a més, no tots els valors a conservar tenen prou entitat per requerir l'acció de les administracions superiors; per exemple, espais i elements de valor local i comarcal.

Per aquests motius, cal la implicació d'altres agents socials en la conservació de la natura i el paisatge. La custòdia del territori possibilita, precisament, la participació d'aquests altres actors: les entitats de custòdia (que representen la societat civil), els propietaris i usuaris del territori, les administracions locals, la ciutadania i les empreses privades.

Ens en podem fiar de les entitats de custòdia del territori? Quin organisme les controla?

Les entitats de custòdia del territori, siguin públiques o privades, no tenen cap afany de lucre i el seu objectiu final –conservar la natura i el paisatge– és d'interès públic. Per tant, no busquen beneficis econòmics ni perjudicar ningú. A Catalunya, la major part de les entitats de custòdia formen part de la Xarxa de Custòdia del Territori, una associació també sense ànim de lucre que les representa i els dona suport. La legislació en matèria de conservació de la natura està avançant i és previst que en els propers anys la Generalitat de Catalunya reguli i assessori estretament les entitats de custòdia del territori i les seves iniciatives.

Els equipaments i les infraestructures aporten riquesa als municipis i als pobles, però què els pot aportar la custòdia del territori?

Un territori ben conservat s'ha d'entendre com un servei públic més que els municipis han d'oferir als ciutadans. En aquest sentit, el territori és una infraestructura que aporta biodiversitat, paisatge, recursos primaris, cultura i potencial de desenvolupament econòmic. Per això els municipis han de conservar i gestionar el territori ja que això també genera riquesa, i la custòdia del territori és una bona oportunitat per fer-ho.

Com podem implicar-nos en la custòdia del territori?

Qualsevol persona pot participar activament en la custòdia del territori. Tot seguit us plantejem diverses maneres d'implicar-vos:

- Feu-vos membres d'una entitat de custòdia.
- Doneu suport (econòmic, material...) a projectes concrets de les entitats.
- Col·laboreu com a voluntaris en entitats de custòdia.
- Participeu en les activitats de les entitats de custòdia del territori: jornades, xerrades, excursions, camps de treball, etc. La xct, per la seva part, organitza cada dos anys la *Setmana i+ de la custòdia del territori* (www.setmanacustodia.cat), un esdeveniment de gran abast que aplega nombroses activitats ciutadanes d'entitats de custòdia.
- Adquiriu productes (vi, pasta, formatge, arròs, mel...) o serveis (turisme rural, visites guiades...) vinculats a iniciatives de custòdia del territori. Visiteu a www.xct.cat/ca/iniciatives/mercat.html el *mercat de custòdia*, una exposició permanent creada per la xct que promociona productes elaborats amb matèries primeres procedents de finques amb acords de custòdia, així com productes que contribueixen a impulsar les iniciatives de custòdia.
- Proposeu a les entitats que organitzin actes de difusió ciutadana sobre custòdia del territori.
- Feu difusió de la custòdia del territori a través dels mitjans de comunicació, parlant-ne als vostres representants polítics, etc.

Al portal web www.viulaterra.cat hi trobareu possibilitats més específiques i podreu cercar quina és l'entitat de custòdia amb la que voleu col·laborar, ja sigui perquè és la que treballa al vostre poble o ciutat, o perquè us semblen interessants el seus projectes.

Guillem Mas

El voluntariat és una de les vies més habituals d'implicació ciutadana en la custòdia del territori. A la imatge, voluntaris donant suport a l'associació Nereo a les closes de la Fonollera (Baix Empordà), durant la 3a *Setmana i+ de la custòdia del territori*.

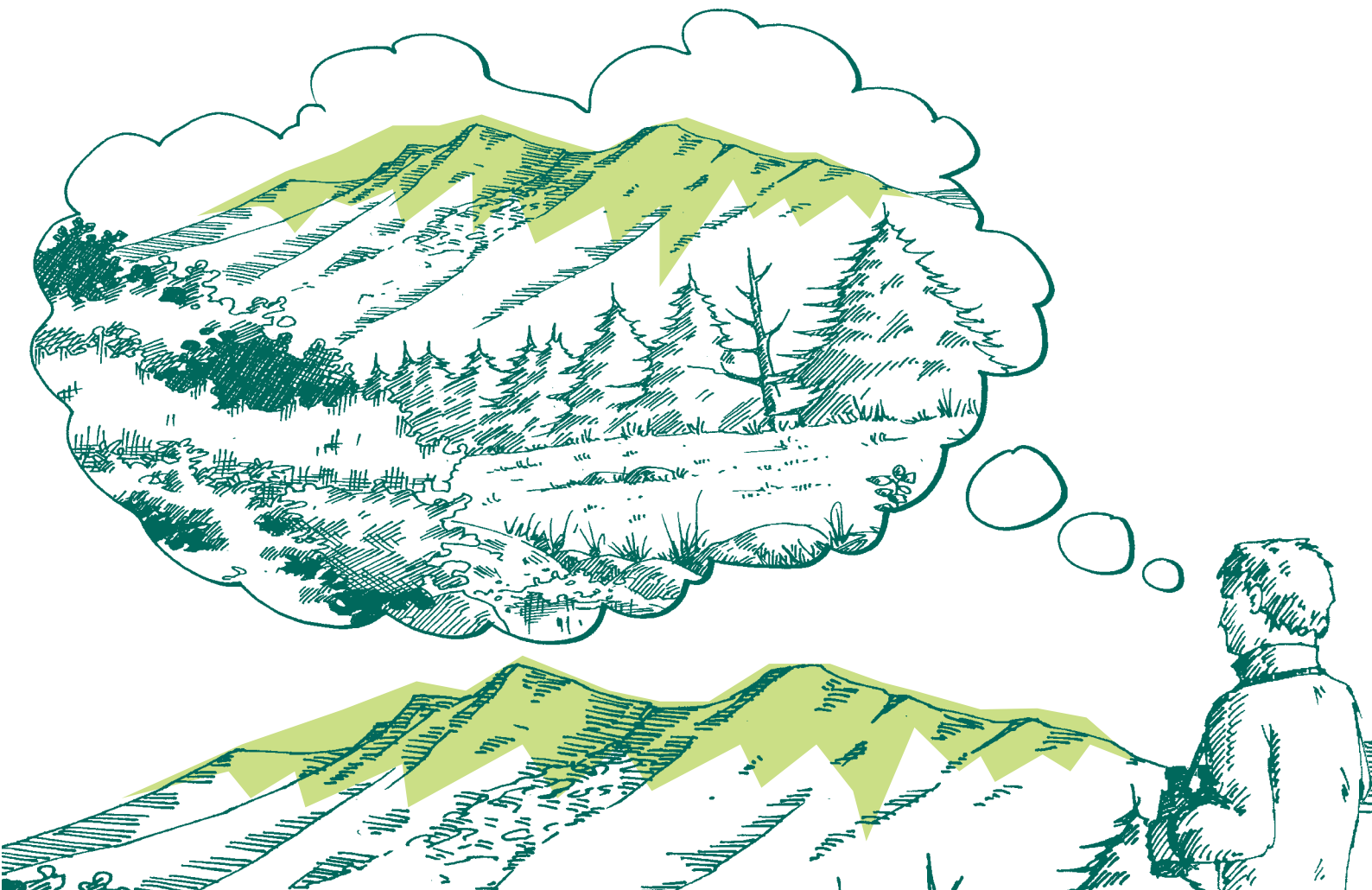
Dubtes dels propietaris i usuaris del territori

Com a propietari, jo ja custodio la meua finca sense necessitat del suport de cap entitat de custòdia. Llavors, què m'aporta la custòdia del territori?

Si sou un propietari actiu que conserveu els valors naturals, paisatgístics i culturals de la vostra finca, i no us cal el suport que ofereixen les entitats de custòdia, sapigau que el vostre esforç és molt important i digne de reconeixement. Però no és del tot correcte dir que vosaltres sols ja custodieu la vostra finca.

I és que el sentit que s'ha donat al concepte *custòdia del territori* és el del treball conjunt entre propietaris de terrenys i entitats de custòdia, les quals custodien els terrenys garantint que es compleixen els acords de custòdia que pacten amb persones com vosaltres.

Tot i que hi hagi propietaris que ja gestioneu i mantingueu els valors de la vostra finca, us pot interessar igualment contactar amb una entitat de custòdia ja que aquesta us pot aportar coneixements i assessorament sobre noves tècniques o fonts de finançament per millorar la gestió de la finca.

Quins beneficis obtinc si assumeixo un acord de custòdia a la meva finca?

Els beneficis que rebeu la propietat quan signeu un acord de custòdia depenen de les característiques de cada acord i per tant d'allò que pacteu amb l'entitat de custòdia.

En la major part dels casos, l'entitat us ofereix suport tècnic per aconseguir complir els objectius de l'acord, sigui en forma de visites periòdiques, aportació de voluntaris o ajut per fer tràmits administratius. A més, els acords comporten un reconeixement social a la vostra voluntat per conservar la natura.

En altres països on els mecanismes de custòdia del territori estan més avançats, s'han establert beneficis fiscals per a aquells propietaris que signen acords amb entitats de custòdia. Hi ha un treball intens en marxa perquè això també sigui una realitat al nostre país ben aviat.

Si signo un acord de custòdia vol dir que perdré el control i la capacitat d'actuació sobre la meva finca?

Un acord de custòdia pot tenir múltiples formes i objectius segons les necessitats i els interessos de la propietat i de l'entitat de custòdia.

Si sou un propietari que teniu un paper actiu en la gestió de la finca, l'acord només us comportarà unes limitacions prèviament pactades (com ara respectar una part del bosc, no utilitzar determinats productes químics en l'agricultura o respectar certes edificacions), a canvi de les quals l'entitat us donarà suport tècnic i humà.

Però també hi ha acords amb els que, si voleu, us podeu desvincular de la gestió de la finca, ja sigui perquè en cedeu l'ús a l'entitat de custòdia durant un període determinat (de manera gratuïta, o cobrant un lloguer), o perquè li veneu o li deixeu com a herència.

En qualsevol cas, no s'ha d'oblidar mai que els acords de custòdia es basen en la voluntarietat de les parts i que vosaltres els propietaris, i les entitats, decidiu lliurement els compromisos que assumiu.

Signar un acord de custòdia em comportarà costos econòmics?

Dependrà dels compromisos que pacteu amb l'entitat de custòdia i que quedaran reflectits en el document de l'acord.

Si l'acord comporta actuar a la finca, caldran recursos per fer-ho, els quals els podreu aportar vosaltres els propietaris (si en disposeu, és clar, i hi esteu d'acord), l'entitat (si té prou capacitat econòmica) o bé algun altre agent com ara una administració pública (per mitjà d'una línia de subvencions o a través d'una altra via) o una empresa que actui com a col·laboradora.

Però també hi ha acords que no preveuen actuacions i que no comporten cap cost, llevat del seguiment anual de la finca que fa la mateixa entitat.

Els propietaris decideixen lliurement els compromisos que volen assolir en relació amb la seva finca. Signar un acord de custòdia amb una entitat és un acte voluntari

Un cop signi l'acord, se m'omplirà la finca de gent i visitants?

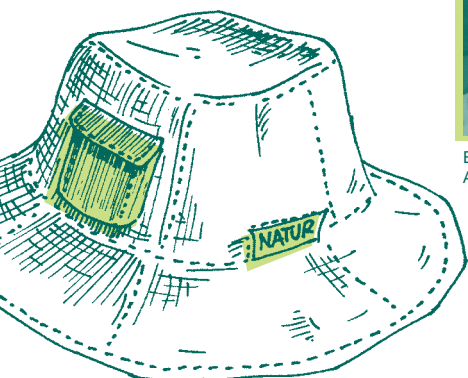
Aquest aspecte s'ha de pactar durant la negociació de l'acord de custòdia. Per a les entitats de custòdia és important explicar a la ciutadania l'existència de l'acord ja que això aporta reconeixement tant a l'entitat com a vosaltres els propietaris; per tant, si hi esteu d'acord, l'entitat difondrà públicament l'acord i fins i tot senyalarà els principals accessos a la finca. Però a alguns propietaris no us interessa donar a conèixer l'acord per por a una allau de gent que us malmeti la finca; això no sol passar, però sempre es pot pactar que no es faci difusió pública de l'acord i de la finca.

Custodiar es pot interpretar com una manera de vigilar o controlar. Les entitats de custòdia són "guardes" que vigilen els propietaris de terrenys?

Les entitats de custòdia no vigilen a ningú, sinó que busquen acords amb propietaris de terrenys que contribueixin a conservar la natura i el paisatge. Després de pactar un acord amb el propietari, visiten la finca un cop a l'any (o potser més sovint si així s'ha acordat) acompanyats del mateix propietari per garantir i comprovar que els compromisos acordats es compleixen. Si no s'han complert, dialoguen amb el propietari per saber-ne els motius i buscar solucions que ajudin a complir-los.

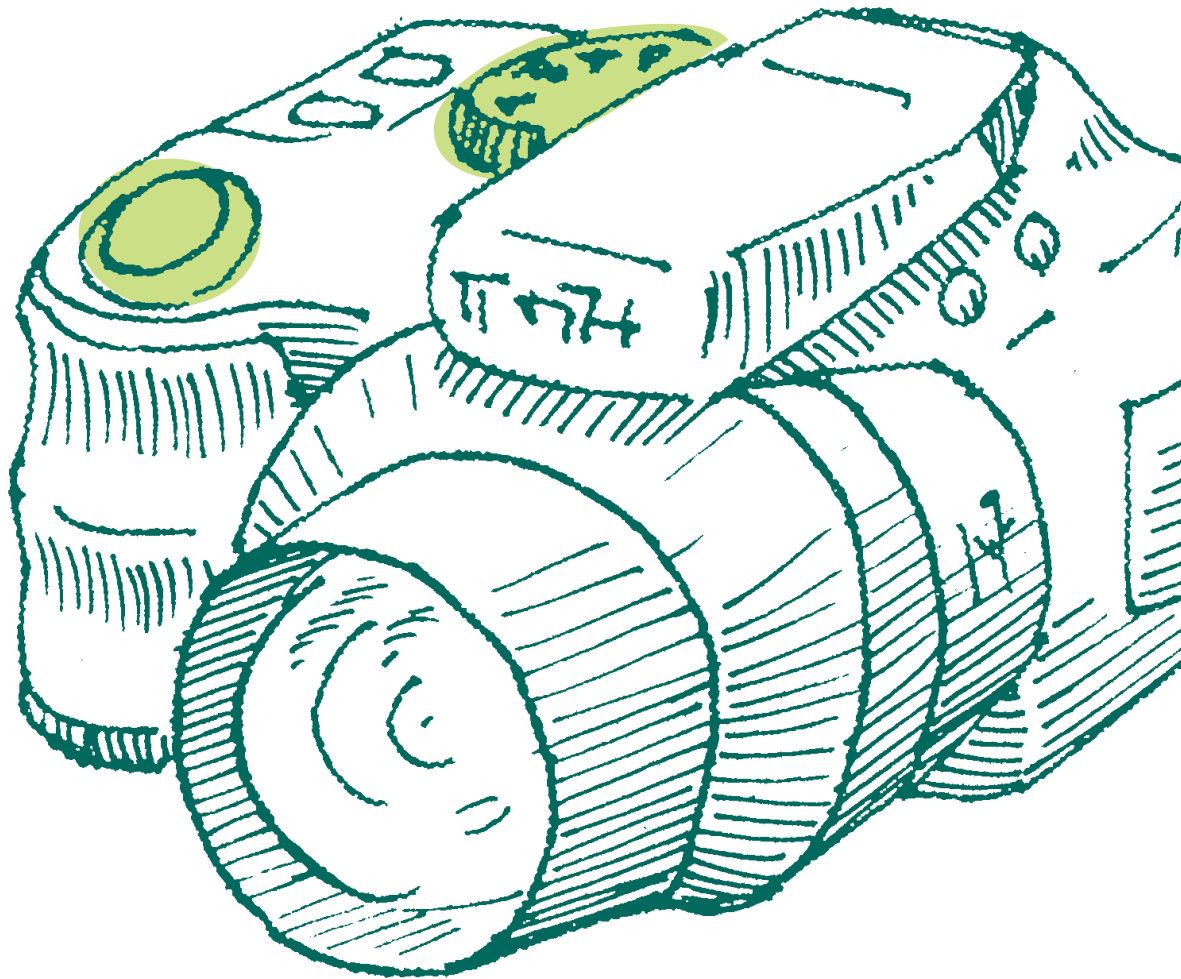
La Xarxa de Custòdia del Territori (xct) assoleix acords de custòdia amb propietaris de terrenys?

La xct no és una entitat de custòdia del territori i per tant no assoleix acords de custòdia amb propietaris de terrenys. La xct promou l'ús de la custòdia del territori i amb aquesta finalitat dóna serveis i suport a la tasca de les entitats de custòdia, fa difusió tècnica i ciutadana de la custòdia, i treballa amb les institucions i agents implicats per desenvolupar-ne l'ús. Qui assoleix els acords són les entitats de custòdia que formen part de la xct.

Cèlia Clotes - Rurbans

Els acords de custòdia tenen múltiples formes i objectius segons les necessitats i els interessos de la propietat i de l'entitat de custòdia. A la imatge, l'associació Rurbans, del Pallars, signant un acord de custòdia amb un ramader.

5. Recursos comunicatius per fer els missatges més atractius

El format i el canal amb els que es transmeten els missatges també contribueixen, i molt, a fer-los més atractius i seductors per als vostres interlocutors. En aquest sentit, us proposem alguns instruments i recursos comunicatius –el cost i la facilitat d'ús dels quals és variable– per difondre els vostres missatges.

Instrumentos i recursos⁹

Vídeos

Si us ho podeu permetre, elaboreu vídeos sobre les vostres iniciatives de custòdia¹⁰ i incrusteu-los en els vostres missatges, a la vostra pàgina web o a través d'un canal propi al YouTube o llocs similars. Si algun mitjà de comunicació ha elaborat algun vídeo sobre alguna de les vostres iniciatives o altres de similars, enllaceu-los o incrusteu-los en els vostres missatges.

Fotos

Sempre que pugueu, acompanyeu els vostres missatges amb imatges atractives i de qualitat. La disponibilitat d'unes bones imatges és un aspecte clau per aconseguir aparèixer als mitjans de comunicació. D'altra banda, poseu a la disposició dels visitants de la vostra pàgina web, o dels vostres socis i voluntaris, imatges de les finques amb acords que puguin servir com a fons d'escriptori, estalvi de pantalla, etc. També podeu publicar-les en espais web per compartir fotografies com Flickr.

Mapes interactius

A través d'aplicacions gratuïtes com Google Maps o Google Earth, podeu crear mapes que incloguin els llocs amb acords de custòdia, rutes a peu (o amb altres mitjans) per les finques amb acords, etc.

Eines del web 2.0: xarxes socials i blocs

Si disposeu de pàgina web –avui dia és imprescindible–, exploreu i aposteu per les oportunitats que ofereixen les eines web 2.0 i que us permetran interaccionar més amb els vostres interlocutors. Aquestes eines permeten als internautes aportar continguts i idees i això us permetrà conèixer millor les seves inquietuds. Entre aquestes eines destaquen les xarxes socials (com Facebook), on podreu crear un grup de la vostra entitat, els blocs i els microblocs (com Twitter), les enquestes web i les pàgines que permeten als usuaris penjar fotos i vídeos.

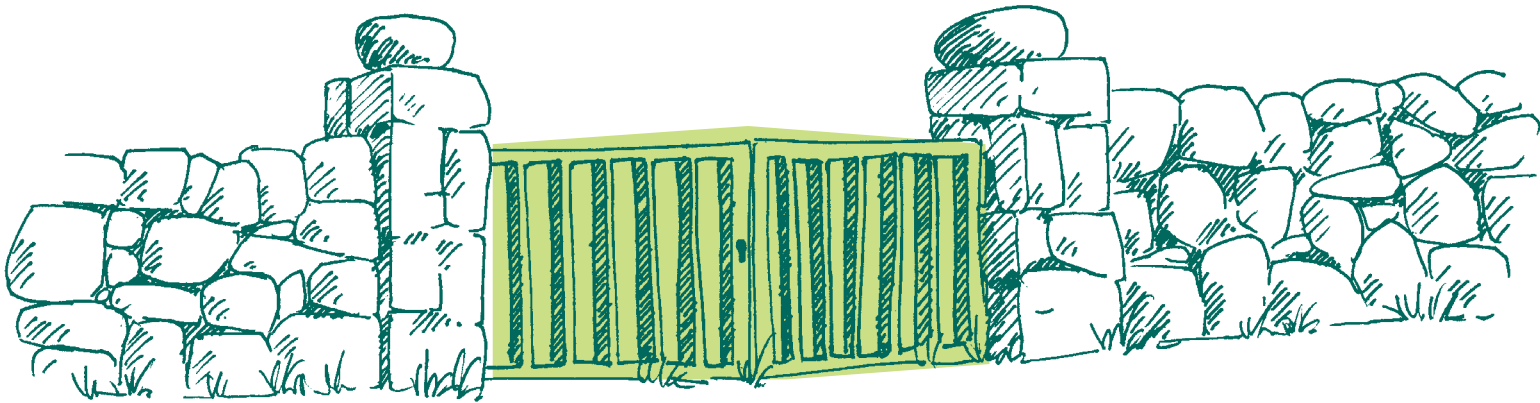

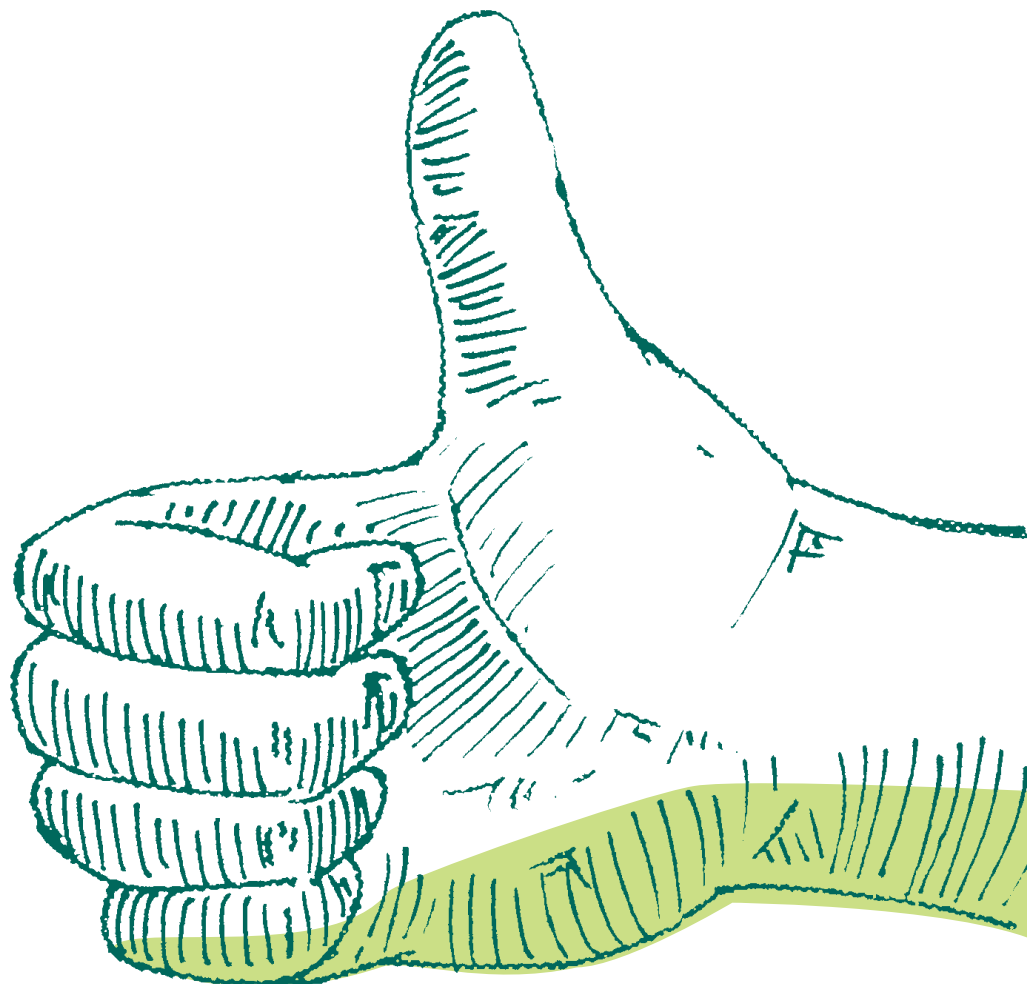
⁹ Trobareu més informació a la *Caixa d'eines per a entitats de custòdia*. 2a edició, elaborada per la Xarxa de Custòdia del Territori. Una d'aquestes eines (la núm. 8) tracta de la difusió i comunicació de les entitats i les iniciatives de custòdia, i aporta moltes recomanacions i consells.

¹⁰ Accions d'implicació ciutadana que hagueu organitzat (jornades de voluntariat, visites guiades), un reportatge sobre una finca i sobre l'acord de custòdia associat, un vídeo sobre alguna actuació de gestió del medi natural, una entrevista al propietari amb el que heu obtingut l'acord, etc.

Consells i recomanacions

- Seduiu els vostres interlocutors a través dels valors que tenen les finques (ocells rapinyaires, mamífers poc coneguts, etc.) i de les sensacions i emocions que s'hi poden experimentar: els sons de la natura, la llibertat, les olors, la tranquil·litat, etc.
- Aporteu dades concretes que permetin fer-se una idea de la magnitud de la vostra iniciativa (superfície que implica l'acord de custòdia, per exemple) o de la tasca de la vostra entitat (nombre d'acords de custòdia que tingueu). No parleu de molts assistents a una xerrada, digueu quants. No parleu només d'un bosc restaurat, digueu quantes hectàrees s'han recuperat.
- Aporteu també dades de context: per contextualitzar l'abast de la custòdia del territori a casa nostra es poden aprofitar les dades generals que ofereixen els inventaris biennals d'acords i entitats de custòdia que elabora la Xarxa de Custòdia del Territori (les trobareu a www.xct.cat/ca/cdt/inventari.html).
- Doneu a conèixer les vostres iniciatives de custòdia del territori amb exemples reals, anècdotes i explicant la història dels seus protagonistes. De vegades aquestes iniciatives són massa abstractes i qui les rep les rebutja perquè no les entén. Per tant, expliqueu les pràctiques respectuoses amb l'entorn que es duen a terme a les finques, quins beneficis obtenen els propietaris, com i per què van accedir a col·laborar amb la vostra entitat, etc.
- Actualitzeu sovint la vostra pàgina web. La immediatesa que aporta Internet avui dia fa difícilment justificable que un web no s'actualitzi, com a mínim, amb una periodicitat setmanal. A més, la falta d'actualització dona una mala imatge a la vostra entitat.

6. Més informació

La guia s'acaba, però si us heu quedat amb ganes de saber-ne més o d'implicar-vos en la custòdia del territori, primer us expliquem breument com col·laborar segons el col·lectiu al qual pertanyeu, i després us oferim una selecció de publicacions i pàgines web que us poden ser útils.

Si voleu col·laborar amb la custòdia del territori

Ciudadans: Viu la terra, el portal web ciutadà de la custòdia del territori

A www.viulaterra.cat hi trobareu notícies sobre custòdia del territori, una agenda amb les activitats ciutadanes que organitzen les entitats de custòdia i un espai amb les diverses possibilitats que teniu per implicar-vos en la custòdia del territori. També hi podreu penjar fotografies, fer comentaris, mirar vídeos, etc. Si coneixeu una entitat de custòdia que treballa al vostre municipi o comarca, contacteu-hi perquè us expliquin la seva tasca.

Propietaris

Si sou propietaris o usuaris d'algun terreny amb uns valors naturals, paisatgístics o culturals notables, i esteu valorant la possibilitat de col·laborar amb alguna entitat de custòdia, consulteu el web www.xct.cat/ca/cdt/propietaris.html o truqueu a la Xarxa de Custòdia del Territori al tel. 93 886 61 35.

Si voleu conèixer altres casos de propietaris amb acords de custòdia, podeu demanar-ho a les entitats de custòdia més properes al vostre municipi (www.xct.cat/ca/xct/membres.html), o bé llegir el butlletí *L'Acord*, dirigit específicament a propietaris i usuaris de terrenys i disponible al web www.xct.cat/ca/cdr/docs.html.

Entitats de custòdia del territori

Si sou una entitat que us esteu plantejant començar a utilitzar instruments de custòdia del territori, visiteu la pàgina web de la Xarxa de Custòdia del Territori (www.custodiaterritori.org) i valoreu la possibilitat de fer-vos-en membres per gaudir dels serveis que us pot oferir.

Empreses

Les empreses podeu participar i donar suport a l'impuls de la custòdia del territori de moltes maneres (www.xct.cat/ca/empreses.html). La xct us pot orientar i us ofereix un dossier de projectes de custòdia adreçat a empreses (www.dpcxct.org). En qualsevol cas, valoreu la possibilitat d'oferir algun tipus de suport (financer, tècnic, humà) a entitats de custòdia que pugueu conèixer, o d'establir acords de custòdia del territori en terrenys propietat de la vostra societat, creant les anomenades reserves naturals d'empresa.

Manuais o articles sobre les bases de la custòdia del territori

- *Custòdia del territorio en la pràctica. Manual de introducción a una nueva estrategia participativa de conservación de la naturaleza y el paisaje.*

Un manual tècnic que explica les bases teòriques de la custòdia del territori i com es porta a la pràctica, ja sigui des del punt de vista del dia a dia de les entitats de custòdia com dels aspectes que cal tenir en compte per negociar acords de custòdia.

Us el podeu descarregar a www.xct.cat/ca/cdr/docs.html.

- *Opciones per a la custòdia del territori en finques privadas. Guía práctica per a la propietat.*

Una guia que explica les modalitats d'acords de custòdia (i les opcions jurídiques associades) per a finques privades. A partir d'unes preguntes orientadores, els propietaris poden escollir l'opció de custòdia més adient a la seva situació.

Us el podeu descarregar a www.xct.cat/ca/cdr/docs.html.

- *Custodiar, preservar, conservar o proteger?*

Un article que pretén clarificar les diferències entre aquests quatre verbs que aparentment signifiquen el mateix.

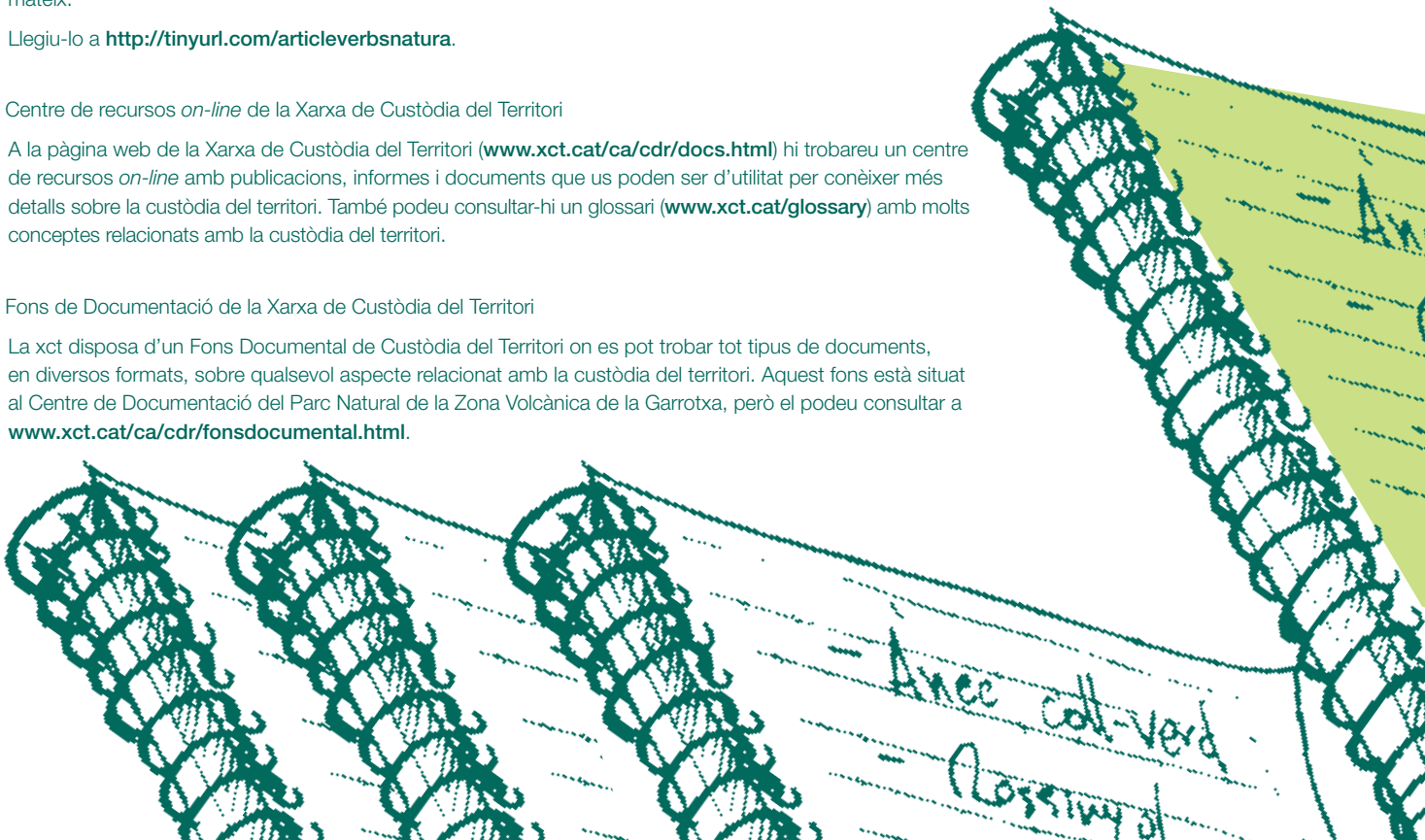
Llegiu-lo a <http://tinyurl.com/articleverbsnatura>.

- Centre de recursos *on-line* de la Xarxa de Custòdia del Territori

A la pàgina web de la Xarxa de Custòdia del Territori (www.xct.cat/ca/cdr/docs.html) hi trobareu un centre de recursos *on-line* amb publicacions, informes i documents que us poden ser d'utilitat per conèixer més detalls sobre la custòdia del territori. També podeu consultar-hi un glossari (www.xct.cat/glossary) amb molts conceptes relacionats amb la custòdia del territori.

- Fons de Documentació de la Xarxa de Custòdia del Territori

La xct disposa d'un Fons Documental de Custòdia del Territori on es pot trobar tot tipus de documents, en diversos formats, sobre qualsevol aspecte relacionat amb la custòdia del territori. Aquest fons està situat al Centre de Documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, però el podeu consultar a www.xct.cat/ca/cdr/fonsdocumental.html.

Per augmentar el coneixement de la custòdia del territori, i per aconseguir més suport social i ciutadà per a les organitzacions que hi treballen, la Xarxa de Custòdia del Territori disposa des del 2008 del *Pla per a la implicació ciutadana en la custòdia del territori*. Un dels reptes d'aquest Pla és difondre la custòdia del territori a un públic ampli a partir d'un missatge compartit per totes les entitats de custòdia. Un missatge que, a més, utilitzi un llenguatge planer i atractiu, transmeti els beneficis de la custòdia del territori i ofereixi exemples reals. Aquesta guia vol esdevenir una eina útil per assolir aquest repte.

Amb el suport regular de

Organitzacions i persones membres de la xct

Redacció

Amb el suport de

